

DOI 10.31558/2519-2949.2018.2.7

УДК 321.01

*Кравець А. Ю., Дніпровський національний університет ім. О. Гончара***ЕВОЛЮЦІЙНІ ПЕРСПЕКТИВИ БІОПОЛІТИЧНОЇ АНАЛІТИКИ**

Основною метою є дослідження еволюційних перспектив біополітики як нового напрямку наукових досліджень в межах вітчизняної політичної науки. Біополітика – інноваційна дисципліна сучасного політичного дискурсу, яка пропонує своє бачення природи людини політичної і мотивів її поведінки. З'ясовано, що в науковому співтоваристві й досі не вироблено чіткого уявлення про пріоритетні напрямки досліджень цієї наукової дисципліни: одні біополітики бачать їх у вирішенні глобальних екологічних проблем, інші замислюються над стрімким розвитком біотехнологій і генної інженерії. Запропоновано комплексний підхід до цієї проблематики, де до еволюційних перспектив біополітики можна віднести чотири перспективні напрямки, які ми умовно назвали б «екологічний», «конфліктний», «біотехнологічний» та «глобалізаційний». Кожен з них відкриває нові горизонти для біополітичної аналітики і політичної науки в цілому. Так прихильники екологічного напрямку наполягають на інтеграції міжнародної спільноти навколо проблематики збереження біо-розмаїття. Дослідження в сфері біополітики сприятиме збільшенню поінформованості громадськості про кризу екосистеми та демографічний вибух. Дослідники етнонаціональних конфліктів говорять про їх біологічний фундамент за рахунок вродженого «механізму» розпізнавання «своїх» і «чужих», наполягають на необхідності «виховання» світовим співтовариством етнічної толерантності. Біополітики, що цікавляться проблематикою біотехнологій, говорять про те, що вони, за умови відсутності контролю з боку уряду, можуть стати не «панацеєю», а потенційною «загрозою» для людства. Четвертий напрямок покликаний проаналізувати вплив глобалізації на самопочутті людини, її місце в цьому процесі. При цьому аналізуються як нові моделі влади, так і новий формат міжнародних відносин, в центрі яких повинна бути людина, її життя та добробут.

Ключові слова: біополітика, біо-розмаїття, етноцентризм, біотехнології

Біополітика – інноваційна дисципліна сучасної політичної науки, яка у міжнародному науковому дискурсі має три виміри: внутрішня політика (законодавча влада), державна політика (виконавча влада) та міжнародна політика. Однак, слід зазначити, що в науковому співтоваристві й досі не вироблено чіткого уявлення про пріоритетні напрямки біополітичних досліджень: одні біополітики бачать їх у вирішенні глобальних екологічних проблем, інші замислюються над стрімким розвитком біотехнологій і генної інженерії, а також над проблематикою виникнення і подолання етнічних конфліктів. Говорячи про еволюційні перспективи слід, на наш погляд, застосувати комплексний підхід і виокремити чотири перспективні напрямки: 1. Роль біополітики у вирішенні глобальних екологічних проблем (зростання кількості населення, забруднення планети, загроза існуванню біо-розмаїття тощо). 2. Біополітична стратегія запобігання етноцентризму і міжнародним конфліктам. 3. Біотехнології і генна інженерія: панацея чи потенційна загроза? 4. Біополітична інтерпретація проблематики впливу глобалізації на людину, владу, економіку і політику. Перший напрямок активно розвиває голова Всесвітньої біополітичної організації А. Влавіанос Арванітіс. Другий напрямок репрезентований працями Р. Мастерса і А. Олескіна. Третій – масштабним дослідженням Р. Бланка. Проблематиці впливу глобалізації на окрему людину та суспільство в цілому, включаючи політичну сферу, присвячені публікації А. Негрі та М. Кейдж.

Розпочнемо з першого. Так, актуальною проблемою для біополітиків сьогодні є прогнозоване зростання кількості населення, яка розглядається на декількох рівнях: ідеологічному, політичному і економічному. І досі немає єдиної думки про те, яку кількість населення здатна «прогодувати» наша планета. Окрім цього, існує величезний перелік інших глобальних проблем: зміна клімату, інфекційні хвороби, конфлікти, доступ до освіти, фінансова нестабільність, недоїдання і голод, міграція, доступ до чистої води й інші. Адже доведено, що наша екосистема має певні межі, отже світове співтовариство в майбутньому зіштовхнеться з проблемою нестачі природних ресурсів: повітря, води та їжі [6]

Важливість біополітичних досліджень в контексті глобальних проблем людства, як то зростання кількості населення, підкреслює й Г. Харіс. Зокрема він зазначає: «Термін «біополітика» повинен бути використаний для нового пояснення політики» [5]. Мається на увазі політика, що проявляється у двох основних аспектах: зростання кількості населення та збільшення політичної відповідальності в державі: «Не може бути ніяких сумнівів, що дуже скоро кожна держава зіштовхнеться з проблемою збільшення населення...Ще одна проблема, яка потребує зміни законодавства, – зростання кількості покинутих дітей, що, в свою чергу, призводить до зростання злочинності» [5].

Окрім стрімкого зростання населення існує глобальна проблема забруднення планети, яке призводить до катастрофічних наслідків для людства. Роль біополітики полягає в боротьбі, в тому числі політичними методами, з екологічною кризою, що, в свою чергу, передбачає збереження біорозмаїття. У цьому аспекті біополітика широко перетинається з різноманітними концепціями, такими як, наприклад, рух «зелених». Але у біополітики своя специфіка, адже вона зосереджує увагу на проблемах соціуму, а тому її потенціал не вичерпується тільки проблематикою взаємодії людства і біосфери як двох глобальних біосоціальних систем [1, с. 5]. Дослідження в сфері біополітики сприятиме збільшенню поінформованості громадськості про кризу екосистеми та демографічний вибух. Завдяки біополітиці людина зможе більш усвідомлено ставитись до цих проблем. Людина, як частина загальної «біосистеми», має з більшою повагою ставитись до природного світу. А, отже, «біополітика конкретизує необхідність перегляду базових основ суспільства» [9]. В наступні десятиліття, «біополітика може зіграти важливу роль в конструюванні безпечного майбутнього» [9]. «Біополітика має об'єднати світових лідерів для обговорення позитивних аспектів технічного прогресу і визначення перспектив» [9]. Біополітика дозволяє проаналізувати проникнення технічного прогресу в усі сфери майбутнього суспільства, що, в свою чергу, призведе до реорганізації соціальної структури й встановлення зв'язку між технічним прогресом і моральним цінностями» [9]. Таким чином, прихильники екологічного напрямку, такі як А. Валавіанос Арванітіс, розглядають біополітику в її практичному застосуванні, як «*biopolitics*» – міждисциплінарний проект, покликаний аналізувати та вирішувати проблему збереження біорозмаїття: «Це вимагає формування нової етики і нової політики – біополітики, яка покликана допомогти реалізувати по всьому світу стратегію стійкості навколишнього середовища та безпеки» [10]. Як зазначає А. Валавіанос-Арванітіс, «у наших глобальних зусиллях по захисту життя, слід сконцентрувати увагу на генетичній різноманітності. Істинне багатство нашої планети – це багатство і краса рослин та тварин», багато з яких губиться в результаті нераціонального використання ресурсів й «недбалого економічного зростання» [10]. Всесвітня біополітична організація покликана захищати багатство життя на нашій планеті шляхом створення генетичних банків, які зберігають генетичний матеріал ендемічних видів рослин і тварин й, тим самим, сприяють збереженню біо-розмаїття [10].

Другим перспективним напрямком може стати біополітична доктрина запобігання етноцентризму і міжетнічним конфліктам. Проблематика міжнаціональних, міжрасових і міжетнічних відносин привертає увагу багатьох біополітиків, що втілюється у проведенні міжнародних конференцій, публікації численних збірників статей із зазначеної проблематики. І це не дивно, адже друга половина ХХ ст. ознаменувалась низкою етнонаціональних конфліктів: Чечня, Абхазія, Югославія тощо. Десятиліттями не припиняється конфлікт між Ізраїлем і Палестиною. ХХІ століття принесло конфлікт у Сирії, результатом чого стала масова міграція і викликані з цим проблеми, з якими зіштовхнулась Європа. І це далеко не повний перелік. А отже, проблематика міжнаціональних і міжетнічних конфліктів продовжує бути провідною у наукових дослідженнях. Не залишилась осторонь і біополітика, яка репрезентує власне бачення причин таких конфліктів. Одним з основних понять, в даному контексті, є етноцентризм – «вибіркове ставлення до представників «свого» етносу (нації, народності, племені)». Етноцентризм, на думку А. Олескіна, передбачає культивування з раннього дитинства етнічних забобонів – «невиправдано негативних установок по відношенню до іншої групи (національності, раси) або окремих її членів [1, с.111]. Біополітики пов'язують етноцентризм з територіальною поведінкою людини. Як і у тварин, у людини територіальна поведінка пов'язана з «консолідацією групи як біо-соціальної системи, розпізнаванням «своїх» і «чужих» [1, с. 111]. Як зазначає А. Олескін: «Поділ інших особин свого виду на «своїх» і «чужих» – практично універсальна характеристика живих істот. Вона властива і представникам виду *Homo sapiens*, як на стадії первісних мисливців-збирачів, так і в сучасному «цивілізованому» суспільстві» [1, с. 111]. В даному випадку важливим є виявлення механізмів розпізнавання «своїх» і «чужих». За словами А. Олескіна, вони мають стереотипну природу, що

заощаджує живим істотам на різних рівнях біологічної еволюції час і енергію на обробку інформації: «Стереотипи дозволяють швидко, по деяким вирішальним критеріям розпізнати друга і ворога, товариша по групі й стороннього, вони спрощують світ і викликають почуття впевненості» [1, с. 111]. А тому в людському суспільстві існують стереотипні переконання (національні, расові, а також статеві і класові) пов'язані з вищезазначеними механізмами. Окрім механізмів, існують маркери розпізнавання «своїх» і «чужих». У людському суспільстві нерідко відбувається ситуація, коли розпізнавання, наприклад, етнічної приналежності людини виробляється підсвідомо, і навіть відповідний стиль поведінки виникає раніше, ніж індивід усвідомлює, що перед ним співвітчизник або чужинець [1, с. 111]. Показовим з точки зору підсвідомого розпізнавання «своїх» і «чужих» є експеримент Р. Мастерса, який демонстрував групі американців відеозаписи промов американських, французьких і німецьких політичних діячів з вимкненим звуком (щоб слухачі не могли визначити національність). Вони мали оцінити промови за кількома критеріями, зокрема, «емоційним барометром», де 100 балів – максимальна любов, 0 – повна ворожнеча, 50 – байдужість. З'ясувалося, що більш позитивно американці поставилися тільки до своїх співвітчизників, оскільки вони були більш «інтелігентними», «компетентними» і «сильними», ніж їхні французькі та німецькі колеги [7].

Досліджуючи проблематику формування етнічних стереотипів, біополітики підходять до проблеми «індоктринування», яке розуміється як «свідоме, цілеспрямоване навіювання політичних ідей, цінностей, символіки, норм поведінки групам людей» [1, с. 113]. Важливо звернути увагу, що індоктринування відрізняється від неформальної політичної соціалізації, що передбачає поступове сприйняття і засвоєння наявних в суспільстві політичних ідей і цінностей. Як зазначає А. Олескін: «Ідеї, що впроваджуються шляхом «індоктринування», набувають характеру ідеології – системи установок, ідей і цінностей, що відображають ставлення до дійсності, інтереси, цілі, умонастрої людей, класів, партій, суб'єктів політики і влади тих чи інших епох, поколінь, громадських рухів тощо» [1, с. 113]. Таким чином «індоктринування» виступає одним з основних механізмів формування етнічної свідомості людини і впливає на її соціальну та політичну поведінку.

Отже, ми спробували розібратись з біополітичними причинами етноцентризму і його механізмами, тепер варто перейти до розгляду проблематики запобігання виникненню і розповсюдженню етноцентризму в сучасному світі. Так, провідні біополітики вважають, що однією з найефективніших технологій є представлення «чужака» як «свого». Таким чином руйнується база «для формування етнічних забобонів і самого етноцентризму», наприклад, за рахунок культивування дитячих і юнацьких міжнаціональних контактів. А. Влавіанос Арванітіс організовує міжнародні біо-олімпіади, наукові конференції, що мають на меті довести необхідність виховання людей планети в дусі поваги до різноманіття національностей і різноманіття форм живого. С. Петерсен також наполягає на необхідності виховання дітей у дусі соціальної рівності та активної участі кожного в політичному житті суспільства.

Третім перспективним напрямком мають стати дослідження впливу біотехнологій на подальший розвиток суспільства. Як зазначає А. Влавіанос Арванітіс, «технології розвиваються із запаморочливою швидкістю. Те, що вважалося новаторським вчора, є звичайним сьогодні й, напевно, буде застарілим завтра» [10]. Технології розширюють потенціал людини, але можуть мати й катастрофічні наслідки в тому випадку, якщо вони розвиваються неконтрольовано і не прогнозовано з точки зору своїх соціальних і екологічних наслідків: «Ми неодноразово ставали свідками появи нових технологій, які обіцяли позитивні зміни, але, в кінцевому рахунку, створили більше проблем, ніж здатні біли вирішити» [10]. Існує нагальна необхідність забезпечити міжнародний нагляд за розвитком нових технологій. Це дасть змогу підтвердити безпечність їх використання для людини і навколишнього середовища, «перш ніж вони будуть застосовані у комерційних або інших цілях» [10]. Сучасні біотехнології, за словами А. Влавіанос Арванітіс, «створюють нові можливості для реалізації людського потенціалу», отже існуючі суспільні цінності «повинні бути переглянуті для того, щоб гідно прийняти нові глобальні виклики». Ці зміни торкнуться філософії, політичної науки і соціології: «Вплив біотехнологій на суспільство надає можливість для розширення наукової рефлексії у 21-му столітті» [9].

За словами А. Влавіанос Арванітіс, «сьогодні майже не можливо спрогнозувати вплив генної інженерії на майбутнє». Вона вважає, що «генна інженерія в найближчому майбутньому буде грати ключову роль у розподілі сил» на міжнародній арені й економічному зростанні тієї чи іншої країни. Вже сьогодні, дослідження генетичних кодів й ідентифікація генетичних захворювань здійснили революцію в медицині. Біопсія, експерименти по клонуванню, нові методики для лікування генних хвороб тощо «відкривають шлях до розгадки спадкових секретів... «подовження життя може бути

досягнуто шляхом розуміння того, як «вмикати» і «вимикати» гени» [9]. Саме тому, згодом, освічені «біо-законодавці» будуть зобов'язані встановити етичні межі моральної виправданості подібних наукових досліджень: «Як тільки генетичні аспекти поведінки будуть всебічно досліджені й доведені, перед «біо-юристами» постане питання яким чином вони мають бути закріплені у правовій базі й як будуть співвідноситись з етичними нормами» [9].

Говорячи про використання нових технологій, не можна оминати увагою такий тип досліджень як візуалізація мозку за допомогою МРТ (магнітно-резонансної томографії). Останнім часом важливого значення набувають дослідження впливу електоральної поведінки і громадської думки на результати виборів. Зокрема, доцільність використання МРТ для інтерпретації та передбачення результатів голосування на президентських виборах 2008 року. Було досліджено реакцію на фотографії і відео кандидатів в президенти 20 зареєстрованих виборців [4, с. 232]. Цікавим є те, що реакція різних представників наукової спільноти на подібні дослідження була діаметрально протилежною. Деякі розглядають використання зображень мозку для кращого розуміння електоральної поведінки як перспективний новий підхід до вивчення політики. В той час як для інших, використання МРТ для вивчення політичної поведінки вважається «безглуздою одержимістю» [4, с. 232]. Кілька десятиліть минуло перш ніж наукова спільнота визнала необхідність поширення досліджень візуалізації мозку, спрямованих на кореляцію політичної орієнтації, партійності, голосування. Революція в галузі біологічних наук показала, що навіть найскладніші типи політичної поведінки, такі як співпраця і війна, можуть бути об'єднані «генетично запрограмованими схильностями» [4, с. 232-233]. Очевидно, що методи візуалізації мозку «сьогодні залишаються обмеженими в їх здатності повною мірою виявити кореляцію між мозковою активністю і когнітивними процесами» [4, с. 233]. Але, незважаючи на ці «хвороби росту», нейробіологія, еволюційна психологія і політика можуть використовувати візуалізацію мозку (МРТ) як новий перспективний інструмент для дослідження й інтерпретації поведінки. Отже, переоцінити внесок візуалізації головного мозку за допомогою МРТ у сучасну науку, в тому числі політичну, не можливо. Адже ця сучасна методика допомагає не тільки виявити політичні переваги, а й проаналізувати мотиви політичної поведінки завдяки дослідженню функціонування різних ділянок мозку.

Ще одним важливим питанням при аналізі проблематики еволюційних перспектив біополітичної аналітики в контексті розвитку біотехнологій і генної інженерії є, безперечно, корекція дефектів мозку і поведінки за допомогою медичних препаратів й пов'язані з цим проблеми морально-етичного та політичного характеру. На цей аспект звернув увагу Р. Бланк, який досліджував, зокрема, «емоційну» і когнітивну складову функціонування людського мозку та препарати для модуляції або поліпшення специфічних поведінкових рис. Як зазначає дослідник, «з кожним нашим втручанням в проблематику людського мозку, ми стикаємось з безліччю етичних і політичних питань. Традиційні теми клінічних досліджень трансформуються в нові теми політичної етики і політики в цілому» [2, с. 211]. Уряд має контролювати і регулювати подібні експериментальні технології в медицині. Окрім цього, доступ до них має бути «справедливим і всеохоплюючим»: «Це питання доступу стає критично важливим, оскільки ми рухаємось в епоху, де стає можливим удосконалення функцій головного мозку» [2, с.213].

Використання наукового знання з нейробіології у політиці змінює контекст. Втручання в мозок є особливо спірною областю політики через швидкий темп розвитку і досягнень. Використання візуалізації головного мозку для того, щоб дослідити або вилікувати людину, підіймає традиційні біоетичні питання «особистого життя». В даному випадку, сфера політики перетинається з іншими областями сучасної науки. На їх основі існує три підходи у ставленні політики до нейробіології. По-перше, повинні бути прийняті рішення, що стосується наукових досліджень і розробки технологій. Оскільки значна кількість досліджень в області наук про мозок фінансується безпосередньо або опосередковано за рахунок державних коштів, важливо, щоб громадськість була проінформована. Підвищений інтерес викликає технологічне прогнозування та оцінка соціальної користі. Головна проблема полягає в тому, як краще оцінити соціальний / політичний вплив неврології у довгостроковій і короткостроковій перспективі. По-друге, постає питання індивідуального використання технологій як тільки вони будуть доступні. Сьогодні уряд майже не впливає на індивідуальний вибір у сфері охорони здоров'я. Тим не менш, у керівництва держави все ж таки є важелі впливу на індивідуальні медичні послуги як то: податкові пільги, надання безкоштовних або субсидованих послуг тощо [2, с. 222]. Генетична політика має вагоме значення в сучасній політиці, тому що вона кидає виклик встановленим громадським цінностям, які стосуються недоторканості

приватного життя, справедливості, здоров'я та права. По-третє, як потужний розвиток нейробіології вплине на рівність можливостей і повагу між людьми? Які методи візуалізації можна використовувати при прийомі на роботу та страхуванні? Які соціальні та економічні наслідки це матиме? Таким чином має бути вироблена ціла державна концепція по поводженню з такими даними з чітким передбаченням наслідків кожної дії та механізмами ліквідації небажаних наслідків. Крім того, «уряд несе відповідальність перед суспільством за забезпечення стандартів якості управління і справедливий маркетинг» [2, с. 223].

«Науки про мозок» досягли величезних успіхів в останні два десятиліття, однак суспільство не встигає вирішувати політичні питання, що впливають з цих технологій. В соціальні науки глибоко вкоренилася модель, яка чинить опір результатам досліджень мозку, що відносяться до людської поведінки. І, нарешті, існує вірогідність того, що неврологічні проблеми різні політичні сили будуть намагатися інтерпретувати в найбільш вигідному для себе світлі. Таким чином у соціальних науках і політиці «науки про мозок» обіцяють стати найбільш спірними. І хоча «науки про мозок» ще не отримали достатньої уваги в інших областях науки, їх наслідки заслуговують на пильну увагу з боку політичних вчених: «Потрібно скептично ставитися до спекуляції з усіх боків, адже занадто багато поставлено на карту, щоб ігнорувати висновки нейробіології або залишити на волю випадку те, як вони інтерпретуються і застосовуються» [2, с. 225].

Окремої уваги заслуговує біополітичне дослідження А. Негрі, присвячене проблематиці глобалізації і її впливу на людину. Так, А. Негрі задає два основних питання: по-перше, як ми можемо зрозуміти організацію праці в умовах неоліберальної глобалізації, і яким чином вона була закріплена в «біос»? По-друге, коли і яким чином саме життя входить в сферу влади і стає центральним питанням? Відповідаючи на ці питання, він пропонує захоплююче переосмислення влади, що забезпечує «унікальну і провокаційну лінзу», за допомогою якої можна дослідити глобалізацію по відношенню до стану людини. В даному випадку центральним поняттям є «біоенергетична біополітика» [8]. Тобто досліджується взаємозв'язок між глобалізацією і тим, як відчуває себе людина в її умовах. Слідом за М. Фуко, який впровадив поняття «біовлада» як біополітичну форму влади, «яка має здатність до свободи і трансформації», А. Негрі констатує, що влада в біополітичній або біоенергетичній формі завжди знаходиться між супротивом і контролем. Її продуктивний, творчий і визвольний потенціал сприяє забезпеченню «більш бажаних форм глобалізації». Біополітик зазначає, що метою його дослідження є обговорення проблеми організації праці в контексті формування нового постмодерністського політичного поля, що відбувається в біосі» [8]. Термін «біополітика» вказує на те, яким чином влада трансформується в певний період, для того, щоб вона була здатна керувати не тільки індивідами, а й безліччю живих істот. Біополітика, через місцеву біовладу, бере під контроль управління здоров'ям, харчуванням, народжуваністю тощо, оскільки кожна з цих сфер суспільного життя «стала політикою». Таким чином, біополітика поступово «втягується» в усі сфери життя, які згодом стають «майданчиками» соціальної політики держави. Біополітика являє собою свого роду грандіозну «соціальну медицину», яка займається контролем населення як способом «керувати життям». «Біополітика не є загадкою, безліччю нечітких відносин, вона, навпаки, витягнута в рельєф всієї політичної думки завдяки своїй суб'єктивності». З цієї точки зору, концепція біополітики супроводжує перехід до постмодерну, коли «владні відносини перериваються супротивом суб'єктів до яких вони застосовуються» [8]. В даному випадку вона є протилежністю авторитаризму і будь-яким проявам влади у формі сили.

М. Кейдж досліджує питання взаємозв'язку біополітики і міжнародних відносин в умовах глобалізації. Вона зазначає, що сьогодні майже відсутні праці, присвячені проблематиці «здоров'я населення світу», які б «вписувались в дискурс міжнародних відносин» [3]. Вона задається питанням чи винні в цьому неоліберальні політичні та економічні інститути, які довгий час навмисно або ненавмисно ігнорували цю проблематику? По-суті, одним з не багатьох досліджень є праця Д. Роберта, яка присвячена переформулюванню ідеї і практики «безпеки» в межах глобального управління. Мета – втілити норму, яка захищає безпеку людини. Це питання є важливим для сучасних міжнародних відносин, адже воно торкається проблематики виживання. Найкращий шлях для реалізації цієї мети – це підхід, що поєднує загальні й індивідуальні інтереси через біополітичну перспективу. Це необхідно для того, щоб переформатувати регулюючі інститути «для кращого управління населенням» [3].

Підсумовуючи вищевикладене значимо, що еволюційні перспективи біополітичної аналітики безмежні. І хоча серед біополітиків немає єдиного бачення майбутнього біополітики як самостійної

дисципліни в межах сучасної політичної науки, якщо узагальнити та систематизувати результати їх досліджень, можна виокремити чотири перспективні напрямки, які ми умовно назвали б «екологічний», «конфліктний», «біотехнологічний» та «глобалізаційний». Кожен з них відкриває нові горизонти для біополітичної аналітики і політичної науки в цілому. Так прихильники екологічного напрямку наполягають на інтеграції міжнародної спільноти навколо проблематики збереження біо-розмаїття. Дослідники етнонаціональних конфліктів говорять про їх біологічний фундамент за рахунок вродженого «механізму» розпізнавання «своїх» і «чужих», наполягають на необхідності «виховання» світовим співтовариством етнічної толерантності. Біополітики, що цікавляться проблематикою біотехнологій, говорять про те, що вони, за умови відсутності контролю з боку уряду, можуть стати не «панацеєю», а потенційною «загрозою» для людства. Четвертий напрямок покликаний проаналізувати вплив глобалізації на самопочутті людини, її місце в цьому процесі. При цьому аналізуються як нові моделі влади, як у М. Фуко і А. Негрі, так і новий формат міжнародних відносин, в центрі яких повинна бути людина, її життя та добробут.

Бібліографічний список:

1. Олескин А. Биополитика. Политический потенциал современной биологии [Текст] / А. Олескин. – М.: Научный мир, 2007. – 459 с.
2. Blank R. Brain science and politics: Some linkages [Text] / R. Blank // *Biology and politics: The cutting edge* – UK: Emerald Group Publishing, 2011. – P. 205-231.
3. Cage M. With or without you: Biopolitics and International Relations [Text] / M. Cage // *A review of Global governance and biopolitics*. – London, 2010. – 196 p.
4. Friend J., Thayer B. Brain imaging and political behaviour: a survey [Text] / J. Friend, B. Thayer // *Biology and politics: The cutting edge* – UK: Emerald Group Publishing, 2011 – P. 231-235.
5. Harris G. The First Use of Biopolitics [Text] / G. Harris // [Electronic resource] – access mode: http://generation-online.org/c/fc_biopolitics1.htm
6. Hines S. Ecology and environmental issues at the global level [Text] / S. Hines // *Politics and the life science: The State of Discipline*. – UK: Emerald Group Publishing Limited, 2014. – 281 p.
7. Masters R. The nature of politics [Text] / R. Masters – New Haven, L.: Yale University Press, 1991. – 315 p.
8. Negri A. The Labor of the Multitude and the Fabric of Biopolitics [Text] / A. Negri // *Mediations*, 2007 // [Electronic resource] – access mode: <http://www.mediationsjournal.org/articles/the-labor-of-the-multitude-and-the-fabric-of-biopolitics>
9. Vlavianos-Arvanitis A. Biopolitics – dimensions of biology [Text] / A. Vlavianos-Arvanitis, 1985 // [Electronic resource] – access mode: <http://biopolitics.gr/publications/textbooks/dimensions-of-biology-en/>
10. Vlavianos Arvanitis A. Biopolicy – Building a green society [Text] / A. Vlavianos Arvanitis // *Cadmus*. – 2011 // [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.cadmusjournal.org/node/73>

Kravets A. Yu. Evolutionary perspectives of biopolitical analytics

The main goal is to study the evolutionary prospects of biopolitics as a new direction of scientific research. Biopolitics is an innovative discipline of modern political discourse that offers its vision of the nature of the «political man» and the motives for his behaviour. It is established that the scientific community has not yet developed a clear idea of the priority directions of research of this scientific discipline: some biopolitics see them in solving global environmental problems, others think about the rapid development of biotechnology and genetic engineering. It was proposed four perspective directions of biopolitics, which we would conventionally call «ecological», «conflict», «biotechnological» and «globalization». Each of them opens new horizons for biopolitical analytics and political science in general. So, advocates of the ecological direction insist on the integration of the international community around the issue of conservation of biodiversity. Research in the field of biopolitics will contribute to raising public awareness of the ecosystem crisis and demographic explosion. A person, as part of the overall «biosystem», has to be more respectful of the natural world. Biopolitics present its own view on the ethnic conflicts and the strategy for the prevention of international conflicts. Researchers of ethno-national conflicts talk about their biological foundation at the expense of the innate «mechanism» of recognizing «their» and «strangers», insist on the need to «raise» the international community of ethnic tolerance. Biopolitics who are interested in biotechnology, say that they, in the absence of control by the government, become a potential «threat» for humanity. The fourth direction is intended to analyze the impact of globalization on the state of health of a person, her place in this process.

Key words: *biopolitics, biodiversity, ethnocentrism, biotechnology.*